

SLOVENSKO A JEHO POSTAVENIE V RÁMCI HODNOTENIA PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA Z HĽADISKA GLOBÁLNYCH A REGIONÁLNYCH INDEXOV

Milan Fil'a, Veronika Tóthová

Abstract

Knowing a country's entrepreneurial environment and how it affects the enterprises operating in its market is important. For the measurement, we use some global indexes, which evaluate the entrepreneurial environment from all aspects, which create the environment, and influence the enterprises, like political, social, economic, technological, legal, and cultural. The most known global index used for measuring the entrepreneurial environment is the Ease of doing business ranking, Global competitiveness index, Economic freedom, Global Innovation Index, and Corruption Perception Index. These indexes measure the entrepreneurial environment of states from various views, but every index holds another area of interest for important. So we can see that the studied countries have various rankings depending on the used index, which indicates the state of progress toward the support of businesses and decision-making, which enables entrepreneurs better access to the markets and better conditions for their operating within the country's economy.

Keywords: entrepreneurial, environment, enterprise, index, business, market

Úvod

Podnikateľské prostredie je dôležitou súčasťou ekonomiky každého štátu. Pre jeho rast a ďalší rozvoj je potrebné utvárať také podmienky, aby boli podniky ochotné nielen ostávať na trhu, ale sa aj ďalej rozvíjať a zároveň sa zlepšovať. Na hodnotenie podnikateľského prostredia sa používajú rôzne indexy, ktoré skúmajú viaceré aspekty a faktory ovplyvňujúce jeho kvalitu, pričom každý z indexov považuje za najdôležitejší iný aspekt zo skúmanej oblasti faktorov skúmajúcich podnikateľské prostredie. Medzi najčastejšie používané Globálne indexy patria: Index Svetovej banky – Doing Business, Index globálnej konkurencieschopnosti, Index ekonomickej slobody, Globálny inovačný index, či Index vnímania korupcie. Z hľadiska regionálnych indexov je v našich podmienkach využívaný najmä Index podnikateľského prostredia, ktorý zostavuje Podnikateľská aliancia Slovenska a zverejňuje ho štandardne v kvartálnych alebo polročných cykloch.

Teoreticko-metodické východiská

Podnikateľské prostredie a podnikateľský ekosystém

Podnikanie a podnikateľské prostredie predstavuje základný rámec ekonomiky každého štátu, preto je aj dôležité, aby každý štát vytváral podmienky vhodné pre neustály rozvoj podnikateľského prostredia.

Barry M. Richman a Melvyn Copen in Concept of Business Environment (2018) tvrdia, že "Podnikateľské prostredie pozostáva z faktorov, ktoré sú z veľkej časti, ak nie úplne, externe a mimo kontroly jednotlivých priemyselných podnikov a ich manažmentu. Ide v podstate o "dary", v rámci ktorých musia firmy a ich manažment pôsobiť v konkrétnej krajine, a ktoré sa v jednotlivých krajinách často veľmi líšia."

Globálnejší pohľad na vec uvádza Smriti (2018), ktorý uvádza, že podnikateľské prostredie predstavuje „súhrn podmienok, ktoré obklopujú človeka v danom bode v priestore a čase. V minulosti sa prostredie človeka skladalo iba z fyzických aspektov planéty Zem (vzduch, voda a krajina) a biotických spoločenstiev, ale v čase a pokroku spoločnosti, človek rozšíril svoje prostredie prostredníctvom svojej sociálnej, ekonomickej a politickej funkcie."

Podnikateľské prostredie sa vo všeobecnosti rozdeľuje do šiestich dôležitých segmentov, ktorými sú: 1. politické prostredie (politická atmosféra, kvalita vedenia), 2. ekonomické prostredie (ekonomické politiky, práca, obchod), 3. sociálne prostredie, 4. technologické prostredie, 5. právne prostredie a 6. kultúrne prostredie. V rámci nich sa skúma 1. politická atmosféra, kvalita vedenia, 2. ekonomické politiky, práca, obchod, clá, stimuly, dotácie, 3. spotrebiteľia, práca, postoje, názory, motívy, 4. konkurencia a riziko, efektívnosť, produktivita, ziskovosť, 5. právne predpisy a nariadenia a 6. štruktúra, ašpirácie a hodnoty (Lecture11, 2011).

Podnikateľské prostredie znamená kombináciu vonkajších faktorov a ich organickú integráciu, ktoré majú vplyv na proces spustenia podnikania podnikateľom. Aspekty charakterizujúce podnikateľské prostredie sú 1. flexibilita, 2. orientácia na príležitosť, 3. neistota a 4. nedostatok zdrojov (The entrepreneurship environment, 2020). Ako uvádzajú Mura, Rózsa (2013), podnikateľské prostredie sa vyznačuje konkurenčným bojom.

Keď ekonomickí developeri hovoria o pozitívnom prostredí pre ekonomický rozvoj, často majú na mysli podnikateľské prostredie v klasickom slova zmysle (sú v priemyselnom parku dostatočné lokality, je komunita „priateľská k podnikaniu“, existujú cesty a kanalizácia pre nové fabriky?). Avšak z pohľadu University of Illinois Extension (Creating an Entrepreneurial Environment, 2022), existujú 3 komponenty prostredia, na ktoré by sa mali reprezentanti komunít zamerať. Sú to kultúra (vnímanie podnikania ako prínosu pre lokálnu ekonomiku), infraštruktúra (zdroje a inštitúcie presahujúce rámec typického pojmu infraštruktúry a zahŕňajúce tradičné a netradičné vedenie, napr.

vzdelávacie inštitúcie, a pod.) a prvky na podporu podnikania (špecifické programy a iniciatívy navrhnuté tak, aby poskytovali širokú škálu podpory podnikateľom všetkých typov) (The Global Competitiveness Report, 2018).

Okrem pojmu podnikateľské prostredie, sa máme možnosť stretnúť aj s pojmom podnikateľský ekosystém, ktorý je možné chápať ako komplexný adaptívny systém, ktorý je možné prirovnávať prirodzenému ekosystému, akým je napr. les. Podnikateľský ekosystém je podobný tomu prirodzenému v tom, že povaha podnikania – prosperujúceho alebo nie – v geografickom regióne zostáva v akomsi stabilnom stave, aj keď ho tvorí komplexná sieť nezávislých prvkov, ktoré sa neustále prispôbujú organizačným prostrediam, v ktorých fungujú. Vo formálnejšom zmysle možno podnikateľský ekosystém opísať ako súbor vzájomne prepojených podnikateľských aktérov (potenciálnych aj existujúcich), podnikateľských organizácií (napr. firmy, investori rizikového kapitálu, business angels, banky), inštitúcií (univerzity, agentúry verejného sektora, finančné orgány) a podnikateľských procesov, ktoré sa formálne a neformálne spájajú, aby spájali, sprostredkúvali a riadili výkonnosť v rámci miestneho podnikateľského prostredia. Zároveň môžu definície podnikateľských ekosystémov zahŕňať dodávateľov, zákazníkov a iných, s ktorými konkrétna firma v danom ekosystéme priamo interaguje, ako aj iných jednotlivcov, firmy a organizácie, s ktorými firma nemusí priamo interagovať, ale ktoré zohrávajú úlohu pri formovaní ekosystému (Swanson, 2017).

Podnikateľský ekosystém, resp. podnikateľské prostredie je zmesou sociálnych, peňažných a politických segmentov v rámci okresu. S odvolaním sa na Stam – Spigela môžeme konštatovať, že zlepšenie podnikateľského ekosystému vytvorené rôznymi prvkami vytvára podporu pre rozvoj a pomoc pri raste začínajúcich podnikov, ktoré sa tu budujú. Zároveň sa podnikateľský ekosystém alebo prostredie definuje ako komunita, ktorá robí viacero faktorov navzájom nezávislými a ktoré sa navzájom ovplyvňujú a vyvíjajú v rámci geografickej oblasti. Pričom je cieľom podnikateľského prostredia podporiť vytváranie nových podnikov (Das, 2020).

Vychádzajúc zo známych definícií, môžeme konštatovať, že hoci rôzni autori chápú podnikateľské prostredie rôzne (závisí od uhla pohľadu ako sa naň pozerajú), v podstate sa zhodujú na tom, že podnikateľské prostredie je tvorené všetkými aktérmi, ktorí na trhu pôsobia a ktorí sa navzájom ovplyvňujú vzájomnými interakciami, čo vytvára komplexný a neustále sa meniaci systém, schopný adaptácie na zmenené vonkajšie ako aj vnútorné podmienky x cieľom podpory vzniku nových podnikov.

Hodnotenie podnikateľského prostredia

Pri hodnotení podnikateľského prostredia sa v regionálnych podmienkach Slovenska používa Index podnikateľského prostredia (IPP), ktorý už 20 rokov

hodnotí zmeny v podnikateľskom prostredí a ktorý vypracúva Podnikateľská aliancia Slovenska (PAS) na základe dotazníkového zisťovania medzi podnikateľmi (Aliancia PAS, 2021). V rámci hodnotenia podnikateľského prostredia sa PAS zameriava na 3 hlavné oblasti vplyvov, ktorými sú 1. vplyv hlavných prvkov právneho a regulačného rámca na podniky (napr. legislatíva, vymáhateľnosť práva, ...), 2. vplyv iných rozhodujúcich vonkajších podmienok na podniky (napr. hospodárska politika štátu, byrokracia, korupcia, ...) a 3. vplyv podnikov na kvalitu podnikateľského prostredia (napr. výkonnosť, produktivita, ziskovosť, systém riadenia, vzťah k životnému prostrediu a pod.).

Z medzinárodných indexov hodnotiacich kvalitu podnikateľského prostredia je známe hodnotenie Svetovej centrálnej banky „Doing Business“, v rámci ktorého skúma reguláciu podnikateľského prostredia a zákony ovplyvňujúce podnikanie v 190 krajinách. Pri tomto hodnotení využíva tzv. „Skóre jednoduchosti podnikania“ (Ease of Doing Business Score), čo predstavuje bodové hodnotenie predstavujúce vzdialenosť od hraničného bodu. V rámci tohto indexu sa hodnotí 10 oblastí ako sú začiatok podnikania, získanie stavebného povolenia, prístup k elektrickej energii, registrácia nehnuteľného majetku, získanie úveru, ochrana investorov, platenie daní, cezhraničný obchod, vymožitelnosť kontraktov a riešenie platobnej neschopnosti (Ease of Doing Business, 2022).

Ďalším známym globálnym a často používaným hodnotením je hodnotenie Svetového ekonomického fóra (World Economic Forum), ktoré používa na hodnotenie tzv. podnikateľského prostredia tzv. „Index globálnej konkurencieschopnosti“ (GCI – Global Competitiveness Index), ktorý rozlišuje 12 kľúčových pilierov, rozdelených do 3 špecifických stupňov, v ktorých sa nachádzajú skúmané krajiny – faktorovo orientované, orientované na efektívnosť a na inovácie. (Kuzmišinová, 2013, Fabuš, 2018, GCI 4.0, 2022, Business environment index, 2022) Výpočet globálneho indexu konkurencieschopnosti 4.0 (GCI) je založený na postupných agregáciách skóre, od úrovne indikátora (najviac rozčlenená úroveň) po celkové skóre GCI (najvyššia úroveň). Na každej úrovni agregácie sa každé agregované opatrenie vypočíta tak, že sa vezme priemer (t. j. aritmetický priemer) skóre jeho komponentov, s niekoľkými výnimkami, pričom celkové skóre GCI je priemerom dvanástich pilierov. Pre jednotlivé indikátory sa pred agregáciou nespracované hodnoty transformujú na skóre pokroku v rozsahu od 0 do 100, pričom 100 je ideálny stav (The Global Competitiveness Report, 2018).

Ďalším uznávaným indexom je Index ekonomickej slobody (Index of Economic Freedom) vydávaný nadáciou The Heritage Foundation, ktorý pokrýva 12 slobôd – od vlastníckych práv po finančnú slobodu, ktoré môžu ovplyvniť podnikanie. Tento index skúma podnikateľské prostredie v 184 krajinách. (2022 Index of Economic Freedom, 2022) Index ekonomickej slobody sa zameriava na 4 kľúčové aspekty ekonomického prostredia nad ktorými vlády zvyčajne vykonávajú politickú kontrolu: právny štát, veľkosť vlády, efektívnosť regulácie a otvorenosť

trhu. Pri posudzovaní podmienok v týchto štyroch kategóriách Index meria 10 špecifických zložiek ekonomickej slobody, z ktorých každá je odstupňovaná na stupnici od 0 do 100. Skóre týchto 10 zložiek ekonomickej slobody, ktoré sú vypočítané z množstva čiastkových premenných, sú rovnako vážené a spriemerované, aby sa vytvorilo celkové skóre ekonomickej slobody pre každú ekonomiku (Index of economic freedom score, 2022).

Štvrtým najrozšírenejším indexom, publikovaným The Economist Intelligence Unit je Rebríček podnikateľského prostredia (Business Environment Rankings – BER), ktorý hodnotí kvalitu, resp. atraktivitu podnikateľského prostredia v 82 krajinách a pri svojom hodnotení sa zameriava na faktory ako sú napr. politická stabilita a efektivita, makroekonomické prostredie, trhové príležitosti, dane, financovanie, pracovný trh a infraštruktúra (Business environment rankings, 2022, Business environment rankings methodology, 2022).

Novou alternatívou, kuž existujúcim indikátorom, na ktorej pracuje Svetová banka, je nový Business Enabling Environment (BEE) projekt, ktorého indikátory zodpovedajú trom fázam ovplyvnených podnikateľským prostredím ekonomiky: otvorenie živnosti, prevádzkovanie živnosti a ukončenie živnosti (Business Enabling Environment, 2022).

Okrem indexov zameriavajúcich sa na hodnotenie podnikateľského prostredia z pohľadu ekonomiky, existujú aj ďalšie ukazovatele, ktoré sa zameriavajú na iné ako len ekonomické vplyvy. Medzi takéto indexy patria:

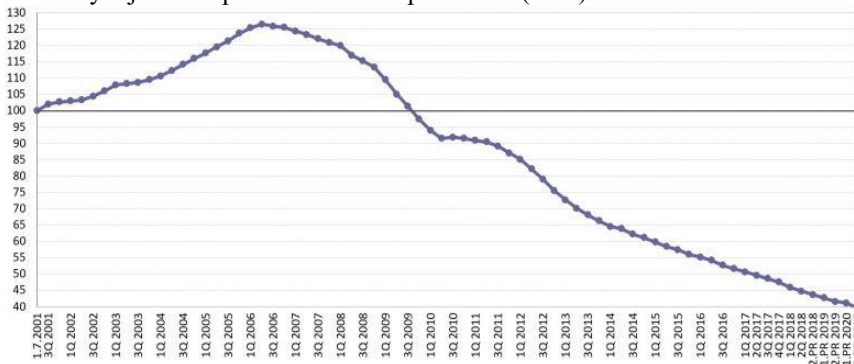
- Index vnímania korupcie (CPI – Corruption Perception Index) – hodnotí 180 krajín a území po celom svete na základe vnímanej miery korupcie vo verejnom sektore a každoročne je zverejňovaný neziskovou organizáciou Transparency International (Jenčíková, 2006, Corruption index, 2022, Contribution to Beyond GDP, 2007). Je to zložený index, zostavený z prieskumov vykonaných medzi expertmi a podnikateľmi rôznymi nezávislými inštitúciami mimo Transparency International. Tento index hodnotí a porovnáva vnímanú mieru korupcie medzi verejnými činiteľmi a politikmi a mnohé krajiny ho použili ako štartovaciu čiaru pre začatie reforiem.
- Global Innovation Index (GII) predstavuje globálny rebríček inovácií 132 ekonomík, ktorý sa opiera o 81 rôznych ukazovateľov rozdelených do 7 pilierov – Inštitúcie, Ľudský kapitál a výskum, Infraštruktúra, Sofistikácia trhu (študuje trh, súťaž a investičné podmienky krajiny), Sofistikácia obchodu, Znalostné a technologické outputy a kreatívne outputy. Hodnotí krajiny z hľadiska ich kapacít a úspechov v inováciách a je publikovaný každoročne Svetovou organizáciou duševného vlastníctva (World Intellectual Property Organization – WIPO). (Global Innovation Index, 2021, GII, 2022)

V rámci našej analýzy sa však budeme venovať len indexu GII.

Hodnotenie Slovenska z pohľadu vybraných globálnych a regionálnych indexov

Ak sa pozrieme na hodnotenie podnikateľského prostredia na Slovensku z hľadiska lokálnych, resp. regionálnych indexov, tak kvalitu, resp. stav a dlhodobý vývoj podnikateľského prostredia na Slovensku môžeme zhodnotiť prostredníctvom Indexu podnikateľského prostredia (IPP) Podnikateľskej aliancie Slovenska (PAS). Počas monitoringu podnikatelia hodnotia, či v sledovaných oblastiach došlo k zlepšeniu alebo zhoršeniu stavu za sledované obdobie. Základným obdobím pre výpočet indexu bol 1. júl 2001 s referenčnou hodnotou indexu 100 bodov. Súhrnný vývoj od počiatku IPP približuje nasledujúci Graf 1.

Graf 1: Vývoj indexu podnikateľského prostredia (PAS) v rokoch 2001 – 2020

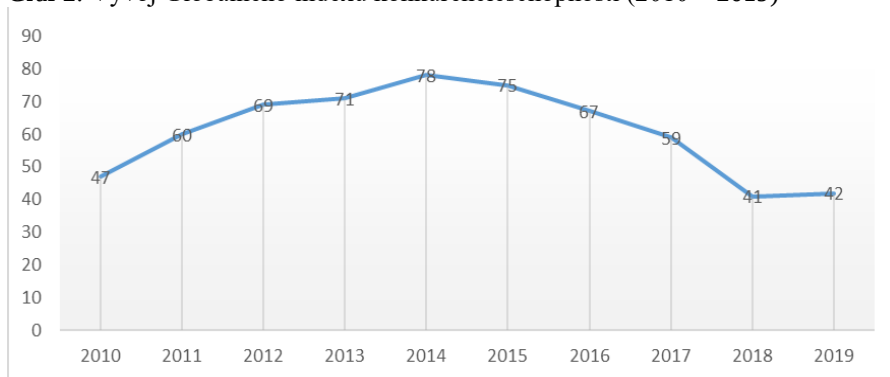
Zdroj: PAS, 2021

Vychádzajúc zo zistení, môžeme konštatovať, že oproti referenčnému roku 2001 (graf 1) rástol Index podnikateľského prostredia iba do konca roku 2006, kedy bolo možné badať pozitívny trend (celkovo o cca 26%). Od roku 2007 IPP kontinuálne klesá. V závere roka 2020 dosiahol Index podnikateľského prostredia úroveň len 39,93 bodov, čo znamená jeho najnižšiu hodnotu v histórii. Negatívny trend tak dlhodobo pokračuje a podnikatelia vnímajú podnikateľské prostredie neustále skeptickejšie. V roku 2020 bola výrazne negatívne vnímaná koronakríza ako hlavná bariéra rozvoja podnikania, ale aj funkčnosť / nestabilita politického systému ako aj problémová zrozumiteľnosť, použiteľnosť a stálosť právnych predpisov na Slovensku.

Z hľadiska medzinárodných indexov za sledované obdobie rokov 2010 – 2020 môžeme skonštatovať, že najhoršie bolo Slovensko hodnotené z hľadiska Indexu globálnej konkurencieschopnosti v období rokov 2011–2016, najhoršie

poradie zo 140 hodnotených krajín na 78. mieste, pričom následne dochádzalo k postupnému zlepšovaniu pozície Slovenska a v roku 2019 bolo Slovensko na 42. priečke v rámci hodnotených krajín – oproti predchádzajúcemu roku 2018 zostup zo 41. priečky o 1 pozíciu, čo jasne ukazuje aj graf 2. Najlepšie umiestnenia už dlhodobo patrí krajinám s vyspelým a priaznivým podnikateľským prostredím ako Singapur (1. miesto), USA (2. miesto) a Hongkong (3. miesto).

Graf 2: Vývoj Globálneho indexu konkurencieschopnosti (2010 – 2019)

Zdroj: WIPO, 2011-2020

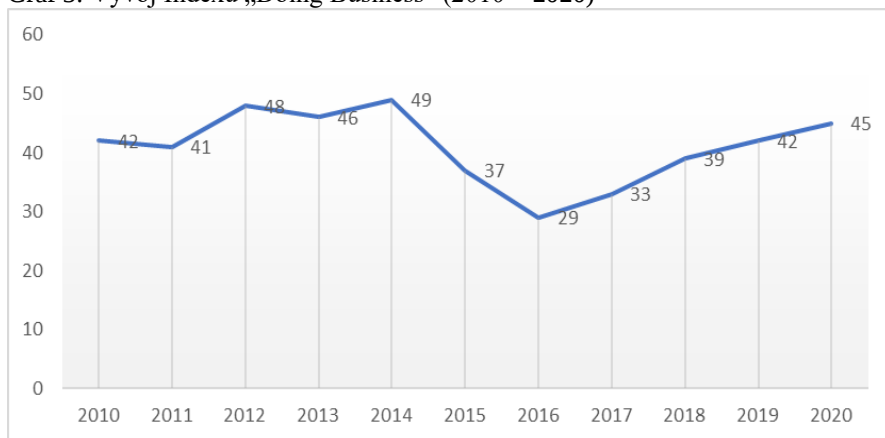
Novšie dáta tohto indexu žiaľ už nie sú dostupné. V reporte Svetového ekonomického fóra (2020) sa uvádza, že vydanie správy o globálnej konkurencieschopnosti ukázalo, ako klesajúce trendy v základných aspektoch produktivity boli maskované dlhodobou akomodačnou menovou politikou, ale zostali prekážkami posilňovania hospodárskeho rozvoja. Tento nezvyčajný moment si vyžaduje inovatívne a veľmi potrebné zmeny v politike. Preto bolo v roku 2020 sledovanie GCI pozastavené.

Z pohľadu hodnotenia ukazovateľom Ease of Doing Business sme sa najlepšie umiestnili v roku 2016, kedy sme sa ocitli na 29. priečke zo 190 hodnotených krajín, následne môžeme vidieť postupné zhoršovanie postavenia Slovenska. Ako môžeme vidieť aj na grafe 3, v roku 2020 sme sa s postavením na 45. mieste priblížili k úrovni roku 2013, kedy Slovensko obsadilo 46. priečku hodnotiaceho rebríčka. Zároveň to znamená kontinuálne zhoršenie postavenia Slovenska v rebríčku Svetovej banky za posledných 5 dostupných hodnotených rokov.

Ak sa následne pozrieme na ekonomickú slobodu na Slovensku (hodnotenú indexom Economic Freedom), tak môžeme vidieť postupný nárast, i keď s miernymi výkyvmi, pozície Slovenska v rámci svetových ekonomík z pôvodného 37.-meho miesta v roku 2011 na súčasné 60. miesto v roku 2021 (graf 4). V

porovnaní s rokom 2019 to síce predstavuje zlepšenie o 5 bodov (65 v 2019), celkovo je to však za dekádu zhoršenie o viac ako 20 miest v uvedenom rebríčku, pričom od roku 2015 je vidieť pomaly kontinuálne sa zhoršujúci trend.

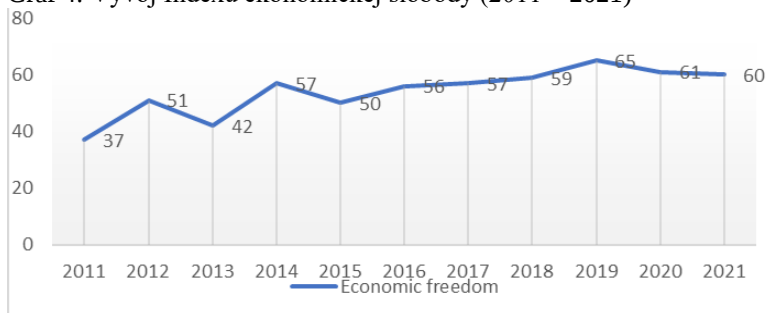
Graf 3: Vývoj Indexu „Doing Business“ (2010 – 2020)

Zdroj: World Bank, 2011-2021

Autori posledného výročného hodnotenia Indexu ekonomickej slobody (Slovakia: Economic freedom, overall index, 2022) poukazujú pri Slovenskej republike na dĺžku súdnych konaní, zraniteľnosť sudcov voči politickému tlaku, zastrašovanie a korupciu, ktorá je problémom vo verejnom aj súkromnom sektore, čo považujú za negatívum pri hodnotení. Pričom za problematickú bola taktiež označená transparentnosť pri verejnom obstarávaní.

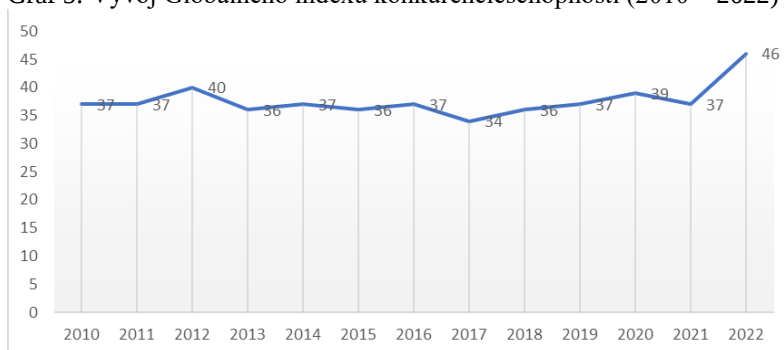
Graf 4: Vývoj Indexu ekonomickej slobody (2011 – 2021)

Zdroj: The Heritage Foundation, Wall Street Journal, 2012-2021

Čo sa týka hodnotenia Slovenska z pohľadu inovácií (GII), tak môžeme konštatovať, že si Slovensko dlhodobo v rokoch 2010 – 2021 držalo približne rovnakú pozíciu v rozmedzí 37.-40. miest v rebríčku Globálneho ekonomického indexu Svetového ekonomického fóra. Najlepšie na tom bolo v roku 2017, kedy sme ako krajina obsadili 34. priečku zo 132 sledovaných ekonomík sveta. Od roku 2017 však môžeme vidieť postupný pokles až na súčasné 46. miesto v roku 2022, pričom práve v roku 2022 sme sa so skóre 34,3 ocitli na najnižšej pozícii v rámci celého sledovaného obdobia, čo dokazuje aj graf 5.

Graf 5: Vývoj Globálneho indexu konkurencieschopnosti (2010 – 2022)

Zdroj: World Economic Forum, 2011-2022

Dôvodom sú pretrvávajúce nízke investície do výskumu a vývoja či chýbajúci jasný koncept podpory inovácií v krajine. Nedosiahli sme pritom ani očakávania inovačnej výkonnosti Slovenska plánované v stratégii Európa 2020 či RIS3 SK. Zároveň sme s týmto hodnotením v roku 2022 nedosiahli ani priemernú hodnotu indexu, či už z hľadiska regionálneho významu (Európa) alebo v rámci klastra krajín s vysokým príjmom.

Záver

Ak by sme to všetko mali zhrnúť, tak môžeme skonštatovať, že za sledované obdobie rokov 2010 – 2020 si Slovensko pri hodnotení podnikateľského prostredia z hľadiska globálnych indexov pohoršilo pozíciu defacto v každom zo sledovaných Indexov, resp. príslušných regionálnych i globálnych rankingov od Svetovej banky, Svetového ekonomického fóra až po regionálny Index podnikateľského prostredia PAS. Jedinou výnimkou je GCI, kde došlo k miernemu zlepšeniu (globálna konkurencieschopnosť – 47 v 2010 a 42 v 2019), tu však už chýba hodnota za rok 2020, nakoľko daný index bol pozastavený práve z dôvodu, že nereflektuje dostatočne na aktuálne trendy svetovej politiky a ekonomického

vývoja. Taktiež je možné na vyššie uvedených štatistikách vidieť, že za sledované obdobie buď nie je zjavný žiaden trend, alebo len trend negatívny, t.j. zlepšenia v niektorých rokoch sú skôr jednorazovou záležitosťou čiastkových zmien, no nie výsledkom systematického prístupu k zlepšovaniu podnikateľského prostredia na Slovensku.

Uvedené skutočnosti nám teda vypovedajú o tom, že na Slovensku dlhodobo nie je venovaná primeraná miera pozornosti kvalite podnikateľského prostredia, ani otázkam lepšej konkurencieschopnosti či odstraňovaniu bariér pri vstupe do podnikania. Postavenie Slovenska je dlhodobo pod priemerom EÚ-27, ako aj pod priemerom krajín V4. Slovensko tak prestáva byť dostatočne atraktívne tak pre zahraničných investorov ako aj pre vznik a rozvoj inovatívnych start-upov, resp. nových domácich podnikateľov, najmä MSP. Vo všeobecnosti sa v rámci našich zistení opakujú skutočnosti zapríčiňujúce tento stav, a to nadmerná byrokracia, resp. najmä nezrozumiteľnosť a nestabilita legislatívy vo vzťahu k podnikateľskému prostrediu, dlhý čas na vytvorenie obchodnej spoločnosti, vysoké daňové a odvodové zaťaženie zamestnancov a zamestnávateľov ako aj nestabilita politického prostredia či nízka inovačná výkonnosť krajiny a jej systematická podpora. Odvodové zaťaženie ako bariéru potvrdzujú aj Urbaníková, Papcunová (2016), ktoré tvrdia, že systém sociálneho zabezpečenia je pálčivou otázkou a často sa mení jeho nastavenie. Možno aj preto sa malé a stredné podniky v najväčšej miere podieľajú na nelegálnom zamestnávaní v SR (Korenková et. a., 2021). Veľmi malá časť podnikateľov môže skutočne realizovať svoje nápady a uspieť v konkurenčnom boji, takže je nevyhnutné vytvoriť priaznivé podnikateľské prostredie a podporiť nové a inovatívne podnikanie. Vláda naďalej podporuje nové formy podnikania, ako je podpora podnikania, napríklad start-upy, ktoré podporilo Ministerstvo hospodárstva SR (Hudáková, 2018). Týmto oblastiam je teda nevyhnutné venovať zvýšenú pozornosť v záujme docielenia vyššej motivácie obyvateľov Slovenskej republiky vstúpiť do podnikania. Je tak dôležité zvážiť, aké opatrenia by mali byť prijaté vo vzťahu k možnému zlepšeniu tohto stavu na Slovensku.

Podakovanie

Príspevok bol spracovaný v rámci projektu VEGA č. 1/0466/21 – Hodnotenie kvality podnikateľského prostredia na Slovensku s akcentom na vstup do podnikania v pred a po-pandemickom období.

Literatúra

2022 *Index of Economic Freedom* [online]. [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://www.heritage.org/index/about>>

- Business Enabling Environment (BEE) [online]. Alternative Existing Indicators.* [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://www.worldbank.org/en/programs/business-enabling-environment/alternative-existing-indicators>>
- Business Environment Index, Ratings and Rankings by Country [online].* [cit. 14.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://www.answerstabs.com/business-environment-index-ratings-and-rankings-by-country/>>
- Business Environment Rankings [online].* [cit. 14.8.2022]. Dostupné na internete: <<http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=1375818721>>
- Business environment rankings methodology [online].* [cit. 14.8.2022]. Dostupné na internete: <http://graphics.eiu.com/files/ad_pdfs/cf_pdf.pdf>
- Concept of Business Environment.* 2018. [online]. [cit. 14.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://www.mbaknol.com/international-business/concept-of-business-environment/>>
- Contribution to Beyond GDP „Virtual Indicator Expo“.* 2007. [online]. [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/environment/beyond_gdp/download/factsheets/bgdp-veti-cpi.pdf>
- Corruption Index.* [online]. [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://tradingeconomics.com/country-list/corruption-index>>
- Corruption Perceptions Index.* [online]. [cit. 18.8.2022]. Dostupné na internete: <https://www.transparency.org/en/cpi/2021?gclid=CjwKCAjwsfuYBhAZEiwA5a6CDP1HQlzGCX-A0ZDIZjVc-g3hK6uZMwbBEjGuzj-wF0toAlYyiKWCPHoC9awQAvD_BwE>
- Creating an Entrepreneurial Environment.* 2022. [online]. [cit. 14.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://web.extension.illinois.edu/buildingec/whatdoesittake.cfm>>
- DAS, N. 2020. *Entrepreneurial Ecosystem: Meaning, Definition, and Features.* [online]. [cit. 23.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://www.ilearnlot.com/entrepreneurial-ecosystem-meaning-definition-and-features/62026/>>
- DUTTA, S. 2011. *The Global innovation index 2011. Accelerating Growth and Development.* [online]. ISBN 978-2-9522210-1-6. [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/economics/gii/gii_2011.pdf
- DUTTA, S. 2012. *The Global innovation index 2012. Stronger Innovation Linkages for Global Growth.* [online]. ISBN 9782952221023. [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/economics/gii/gii_2012.pdf>
- DUTTA, S – LANVIN, B. 2013. *The Global innovation index 2013. The Local Dynamics of Innovation.* [online]. ISBN 978-2-9522210-3-0. [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/economics/gii/gii_2013.pdf>
- DUTTA, S – LANVIN, B. – WUNSCH-VINCENT, S. 2014. *The Global*

- innovation index 2014. The Human Factor in Innovation.* [online]. [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/economics/gii/gii_2014.pdf>
- Economic Freedom, Overall Index - Country rankings.* 2022. [online]. [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: <https://www.theglobaleconomy.com/rankings/economic_freedom/>
- Ease of Doing Business index.* 2022. [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <https://en.wikipedia.org/wiki/Ease_of_doing_business_index#Ranking>
- Ease of Doing Business.* [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://www.makeinindia.com/eodb>>
- Ease of Doing Business in Slovakia.* [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://tradingeconomics.com/slovakia/ease-of-doing-business>>
- FABUŠ, M. 2018. Business environment analysis based on the Global Competitiveness Index (GCI) and Doing Business (DB): Case study Slovakia. In *Journal of Security and Sustainability Issues*. ISSN 2029-7017, 2018, vol. 7, no. 4, pp. 833-838.
- GCI 4.0: Global Competitiveness Index 4.0.* [online]. [cit. 19.8.2022]. Dostupné na internete: <https://govdata360.worldbank.org/indicators/ha03bec65?country=BRA&indicator=41472&viz=line_chart&years=2017,2019>
- Global Innovation Index 2021. Tracking Innovation through the COVID-19 Crisis.* [online]. [cit. 20.8.2022]. Dostupné na internete: <https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2021/>
- Global Innovation Index 2022.* [online]. [cit. 20.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://www.makeinindia.com/global-innovation-index>>
- Global innovation index 2021. Slovakia.* [online]. [cit. 20.8.2022]. Dostupné na internete: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021/sk.pdf
- Global innovation index 2020. Slovakia.* [online]. [cit. 20.8.2022]. Dostupné na internete: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020/sk.pdf
- Global Innovation Index 2019 - Executive version. Creating Healthy Lives — The Future of Medical Innovation 2019.* [online]. [cit. 20.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4439&plang=EN>>
- Heritage Index of Economic Freedom.* 2022. [online]. [cit. 20.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/downloadFile?fileName=HER.xlsx>>
- HUDÁKOVÁ, J. 2018. Startups support in Slovak Republic. In *XXI. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno: Masaryk University, 2018, pp. 149-154.
- Index of Economic Freedom Score.* 2022. [online]. [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://govdata360.worldbank.org/indicators/idx.econ.free.scr?count>>

- ry=BRA&i ndicator=747&viz=line_chart&years=1995,2021#table-link>
Index of Economic Freedom. [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Index_of_Economic_Freedom#cite_note-29>
Inflácia a spravovanie štátu boli top bariérami podnikania v 1. polroku 2021.
[online]. [cit. 16.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://www.alianciapas.sk/2022/01/08/15303/>>
JENČÍKOVÁ, Š. 2006. Kritériá hodnotenia podnikateľského prostredia. In *National and regional economics VI*. [online]. ISBN 80-8073-721-5, 2006, pp 135-139. [cit. 13.8.2022]. Dostupné na internete <http://www3.ekf.tuke.sk/work/Konferencia%20Herlany/zbornikCD/doc/Jenciko_va.pdf>
KORENKOVÁ, M. – MAROŠ, M. – LEVICKÝ, M. 2021. Nelegálne zamestnávanie na slovensku. In *XXIV. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. ISBN 978-80-210-9896-1, s. 196-203.
KUZMÍŠINOVÁ, V. 2013. Podnikateľské prostredie slovenska v kontexte hodnotenia medzinárodných inštitúcií a indexov. In *EMI*. ISSN 1804-1299, 2013, vol. 5, no. 2, pp. 17-25.
Lecture 11. *Entrepreneurial environment*. 2011. [online]. [cit. 19.8.2022]. Dostupné na internete: <<http://eagri.org/eagri50/ARM402/lec11.html>>
MURA, L. – RÓZSA, Z. 2013. The Impact of Networking on the Innovation Performance of SMEs. In *7th International Days of Statistics and Economics*. Prague, pp. 1036-1042.
Slovakia. Economic Freedom Score. 2015. [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <<http://www.heritage.org/index/pdf/2015/countries/slovakia.pdf>>
Slovakia. Economic Freedom Score. 2014. [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <<http://www.heritage.org/index/pdf/2014/countries/slovakia.pdf>>
Slovakia. Economic Freedom Score. 2013. [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <<http://www.heritage.org/index/pdf/2013/countries/slovakia.pdf>>
Slovakia. Economic Freedom Score. 2012. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <<http://www.heritage.org/index/pdf/2012/countries/slovakia.pdf>>
Slovakia. Economic Freedom Score. 2011. [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <<http://www.heritage.org/index/pdf/2011/countries/slovakia.pdf>>
Slovakia. Economic Freedom Score. 2016. [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <<http://www.heritage.org/index/pdf/2016/countries/slovakia.pdf>>
Slovakia - Global Competitiveness Index. [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://countryeconomy.com/government/global-competitiveness-index/slovakia>>
Slovakia: Economic Freedom, Overall Index. 2022. [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <https://www.theglobaleconomy.com/Slovakia/economic_freedom/>
SMRITI, C. 2018. *Business Environment: Nature and Significances of Business Environment*. [online]. [cit. 2022-08-11]. Dostupné na internete:

- <<http://www.yourarticlelibrary.com/business/business-environment-nature-and-significances-of-business-environment/23367>>
- Správa o stave podnikateľského prostredia v Slovenskej republike*. [online]. [cit. 17.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://www.economy.gov.sk/uploads/files/tj29ai1O.pdf>>
- SWANSON, L. A. 2017. *Chapter 10 – The Entrepreneurial Environment*. [online]. [cit. 23.8.2022]. Dostupné na internete: <<https://pressbooks.bccampus.ca/entrepreneurship/chapter/chapter-10-the-entrepreneurial-environment/>>
- The Entrepreneurship Environment*. 2020. [online]. [cit. 23.8.2022]. Dostupné na internete: <<http://calteccademy.com/notes/s.5/S.5%20THE%20ENTREPRENEURSHIP%20ENVIRONMENT.pdf>>
- The Global Competitiveness Report 2018*. Appendix C: The Global Competitiveness Index 4.0 Methodology and Technical Notes. [online]. [cit. 14.8.2022]. Dostupné na internete: <https://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/appendix-c-the-global-competitiveness-index-4-0-methodology-and-technical-notes/?DAG=3&gclid=CjwKCAjw4c-ZBhAEEiwAZ105RdrTsnY9u7xC7IOaJTKXJbt6ZhC4w0z0_Rd0Dxv3G2TQMl3DPcK7phoCxyAQAvD_BwE>
- URBANÍKOVÁ, M. – PAPCUNOVÁ V. 2016. Pension Systems in Slovakia and Its Sustainability. In *Geographical Information*. vol. 20, no. 2 pp. 341-351.

SLOVAKIA AND ITS POSITION IN THE EVALUATION OF THE BUSINESS ENVIRONMENT FROM THE POINT OF VIEW OF GLOBAL AND REGIONAL INDEXES

Summary

When we speak about the evaluation of the entrepreneurial environment in the first place we need to know what we shall look for so we can find the best definition of the entrepreneurial environment. Some authors define it as the basic skeleton of the economy of a country, others see the entrepreneurial environment as a combination of external factors and their organic integration, which affects the initiation process of starting a business. On the other hand, it is important to create positive conditions for the constant development of the entrepreneurial environment not just on the country level but also on the community level.

If we want to know the position of a country in the global rankings of the entrepreneurial environment we can see the global indexes used for evaluation of the entrepreneurial environment from various points. To these indexes belong 1. „Doing Business“ which evaluates the regulation of the entrepreneurial environment and the business laws of a country; 2. Global Competitiveness Index – GCI; 3. Index of Economic Freedom; 4. Business Environment Rankings – BER;

5. The new Business Enabling Environment – BEE. As a complement to these indexes, we can use also the Corruption Perception Index – CPI and Global Innovation Index – GII.

By a better look at these indexes in the evaluation of the Slovak republic we can see, that the period of the years 2010-2020 came to the worsening of the position of the Slovak republic by the rankings by all the above-mentioned indexes. Only GCI shows a mild improvement (47 in 2010 and 42 in 2019), but the ranking for the year 2020 is not available, because this index was stopped – it does not reflect actual trends in global politics and economic development.

From the discovered facts we can say that in the Slovak republic from the long-term view there is not adequate attention focused on the quality of the entrepreneurial environment, also on the conditions of better competitiveness, or on the better conditions for starting a business. From the long-term view is Slovak republic under the average of the EU-27 and also of the V4 so we can see that the Slovak republic loses on its attractiveness to foreign investors and also there is not much room for the start and development of innovative start-ups or new SMEs in the economy. Factors most responsible for this situation are for example excessive bureaucracy, the incomprehensibility, and instability of business laws, the long time needed for an establishment of a business or instability of the political environment, or the insufficient country support system of the innovations. Based on this knowledge it is important to consider adequate steps for the betterment of the state of the Slovak republic.

doc. Ing. Milan Fiľa, PhD.

Ústav ekonomiky a manažmentu FPVaI UKF v Nitre
Trieda A. Hlinku 1, 949 01 Nitra, Slovenská republika
E-mail: mfila@ukf.sk

Vysoká škola aplikované psychologie
Akademická 409, 411 55 Terezín, Česká republika
E-mail: fila@vsaps.cz

Ing. Veronika Tóthová, PhD.

Centrum ekonomiky
Vysoká škola NEWTON, a.s.
Tomášikova 22, 821 02 Bratislava, Slovenská republika
E-mail: veronika.tothova@newton.university